

Координація та взаємодія оперативних підрозділів правоохоронних органів у виявленні та знешкодженні корупційних схем фінансування тероризму та пов'язаних із ними інших правопорушень

Підюков Петро Павлович, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, завідувач наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення навчально-виховного процесу ННІПІ НАВС;

Осипенко Руслан Іванович, начальник Шевченківського РУ ГУ МВС України у м. Києві

Суспільно-політичні перетворення, що відбуваються в Україні сьогодні, яскраво свідчать про те, що держава впевненими й послідовними кроками прямує шляхом реформування й демократизації громадянського суспільства, орієнтуючись на європейські цінності, обов'язковою складовою яких є, зокрема, рішуча й непримиренна боротьба з корупцією, яка останнім часом набула значних масштабів і системного характеру в інститутах державної влади, судово-правоохоронних і військових відомствах, вразила економічну, фінансову та інші важливі сфери суспільного життя країни, гноблячи їх та створюючи реальну загрозу її національній безпеці і українській державності загалом.

Особлива небезпечність корупції полягає в тому, що вона завжди зумовлює або є супутньою чи суміжною, пов'язаною з іншими не менш небезпечними злочинами, насамперед, із хабарництвом, зловживаннями владою або службовим становищем, розкраданнями державного майна, а також, як засвідчили події, що вже другий рік тривають на Сході нашої країни чи відбувалися останнім часом в інших її регіонах, - із сепаратизмом і тероризмом та їх фінансуванням.

Слід зазначити, що починаючи з 1995 року, реалізації державної антикорупційної політики в Україні присвячено цілу низку законодавчих, підзаконних та інших нормативно-правових актів (у тому числі ухвалені Верховною радою України 14 жовтня 2014 року п'ять законів, включаючи Закон «Про Національне антикорупційне бюро» [1]), спрямованих на визначення та реалізацію протягом певних конкретно визначених періодів антикорупційної стратегії держави як невід'ємної складової забезпечення національної безпеки України.

Наприкінці минулого року Верховною радою України прийнято також закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [2], яким передбачаються чіткі механізми й методики фінансового моніторингу й контролю за фінансовими операціями спеціально уповноваженими органами, відповідальність юридичних і фізичних осіб за порушення вимог

законодавства у визначеній сфері, відновлення прав і законних інтересів громадян та низка інших правових новацій щодо успішного розв'язання існуючих проблем.

Позитивно оцінюючи в цілому вищезазначені законодавчі й нормативно-правові новели, загальним їх недоліком вважаємо те, що в жодному з них як раніше, так і дотепер не передбачено розробки та запровадження сучасних ефективних методик і нормативно-правових механізмів, які б регламентували (і надійно забезпечували) координацію і взаємодію, по-перше, на загальнодержавному рівні відповідних державних органів зі спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції та пов'язаним із нею злочинами, включаючи тероризм та його фінансування, а також, по-друге, що не менш важливе, - відповідну координацію і взаємодію між вказаними спеціально уповноваженими суб'єктами на відомчих, міжвідомчих і регіональних (міжрегіональних) рівнях.

Варто зазначити, що до останнього часу окреслені питання поки що залишаються поза увагою і вітчизняних науковців, а відтак до цього часу не сформульовані як наукові принципи й прикладні форми організації взаємодії та координації зусиль суб'єктів оперативно-розшукового забезпечення протидії тероризму чи корупції (та їх фінансуванню), так і відсутні організаційно-правові моделі реалізації останніми функцій такої організації і взаємодії.

Втім, як нам здається, саме в цьому серед інших криється одна з основних причин не досить вдалої протидії сепаратизму і тероризму в рамках антитерористичної операції, яка надто затягнулася на Сході нашої країни та значного і ще більш тривалого й невпинного поширення корупції в суспільстві всупереч вимог і положень відповідних державних стратегій і програм, що розроблялися до цього в Україні.

На користь цього свідчать, зокрема, і матеріали практики належного забезпечення такої координації і взаємодії, наприклад, при звільненні антитерористичними формуваннями заручників і мирних жителів м. Слов'янська й інших тимчасово окупованих населених пунктів Донецької і Луганської областей, при проведенні силовими структурами антитерористичних формувань спецоперації в м. Дебальцевому [3, с. 3], це підтверджується також прикладами вдалого знешкодження МВС спільно з СБУ, Генпрокуратурою України в Донецько-Луганському регіоні бандитських і диверсійно-терористичних груп, організованих злочинних угруповань, у тому числі ОЗГ, очолюваного сином колишнього народного депутата від Партії регіонів та губернатора Донецької області А. Близнюка, яке протягом 2014-2015 р.р. фінансувало бойовиків-терористів «ДНР» і «ЛНР», незаконно реалізуючи державі фактично державне ж вугілля, видобуте на захоплених терористами шахтах [4, с. 19], та ряд інших.

Втім, такі приклади є лише епізодичними.

Отже, для надання їм системного характеру вважаємо за необхідне розробити уніфіковані організаційно-правові моделі реалізації функцій координації і взаємодії суб'єктів забезпечення протидії тероризму (і його

фінансуванню в тому числі) та подолання корупції, які, відповідно до законодавства України, повинні містити такі складові: а) інституційні утворення держави, до яких відносяться і вищевказані суб'єкти; б) нормативно-правову основу у вигляді законодавчих, підзаконних та відомчих (включаючи спільні) нормативно-правових актів, яка б цілком дозволяла цим суб'єктам впевнено і результативно діяти у правовому полі відповідно до визначених функцій і повноважень, реалізуючи в частині, що їх стосується, функції координації і взаємодії; в) механізми (процедури) реалізації функції координації і взаємодії як на загальнодержавному, так і внутрішньовідомчих і міжвідомчих рівнях.

На наш погляд, такий підхід значно мінімізував би існуючу нині практику «негативної» координації і взаємодії зацікавлених суб'єктів, яка виникає при наділенні системи управління функціями, що спричиняють (зумовлюють) виникнення конфлікту інтересів між її суб'єктами і в кінцевому результаті призводить до зниження ефективності їх спільної діяльності.

Щодо ж подальшого удосконалення й розвитку зазначених вище моделей реалізації функцій координації і взаємодії між суб'єктами як антитерористичних так і антикорупційних інституцій, то його основними напрямками могли б, для прикладу, стати такі:

1) подальше організаційно-правове удосконалення діяльності суб'єктів запобігання і протидії корупції та тероризму (включаючи фінансування останнього), в тому числі шляхом створення нових державних інституцій, покликаних підвищити ефективність і якість такої координації і взаємодії на державному загалом та внутрішньовідомчому зокрема рівнях;

2) створення належних умов для реалізації існуючих правових механізмів забезпечення ефективної координації і взаємодії;

3) напрацювання належного організаційно-правового підґрунтя для підвищення рівня взаємодії суб'єктів запобігання і протидії тероризму та корупції з інститутами громадянського суспільства [5, с. 12];

4) удосконалення системи державного контролю та належного оцінювання рівня ефективності діяльності суб'єктів запобігання й протидії корупції та тероризму і їх фінансуванню.

На наше глибоке переконання, саме реалізація запропонованого підходу до розв'язання окреслених проблем значно сприяла б досягненню бажаних і очікуваних суспільством результатів (а зовсім не сподівання на «мирні плани», коли РФ, лицемірно зображаючи зацікавленість у дипломатичному вирішенні конфлікту, водночас надсилає сепаратистам військову й фінансову допомогу, відверто ігноруючи мляві протести з боку Заходу» [6, с. 2] чи на те, що нещодавно створене Національне антикорупційне бюро зможе «поламати» чинну корупційну систему, яка напрацьовувалась і зміцніла за двадцять три роки до масштабів надзвичайних, перевершивши навіть класичну сіцилійську» [7, с. 10].

Список використаних джерел:

1. Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2014. - № 47 - Ст. 2051
2. Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2014.- № 50-51. - Ст. 2057.
3. Заява Президента з приводу ситуації в Дебальцевому// Міліція України. - 2015. - № 1-2 (211-212). - С. 3.
4. Хто фінансував бойовиків? // Моменти. - 2015. - № 4. - С. 19.
5. Щербина О. Подолаємо корупцію разом // Міліція України. - 2015. - № 1-2 (211-212). - С. 12.
6. Соколюк Л. Між миром і війною // Міліція України. - 2015. - № 1-2 (211-212). - С. 2.
7. Ящембська І. Віктор Гвоздецький: «Подолати стару корупційну систему зможемо, якщо будемо дотримуватись закону» // Міліція України. - 2015. - № 1-2 (211-212). - С. 10-12.